

OSPA OWIEC I KÓZ (SHEEP POX AND GOAT POX)

Wirus ospy należy do Rodziny Poxviridae
Rodzaju Capripoxvirus

Wytrzymałość wirusów ospy na zewnętrzne czynniki środowiskowe jest znaczna. W pomieszczeniach dla zwierząt oraz na pastwiskach mogą utrzymywać zjadliwość przez kilka miesięcy. W wysuszonych krostach zachowują zjadliwość przez rok. Gnicie i wysoka temperatura niszczą je szybko. W temp. 56°C giną 2 godz., 65°C/30 min.

Skuteczne są środki chemiczne takie jak:

20 % eter, chloroform, oraz 1% formalina. 2 % fenol niszczy zarazek po 15 min.

Epidemiologia

Ospa jest to choroba, w przebiegu której na skórze i błonach śluzowych występuje grudkowo-pęcherzykowa wysypka.

Ospa obecnie występuje głównie w Azji i Afryce. Jest jedną z najstarszych Chorób zwierząt i człowieka. Dotyczy najczęściej owiec, kóz i świń, u których ma zwykle ciężki przebieg. U bydła, koni, psów i małą zazwyczaj wywołuje Ograniczoną łagodną wysypkę. Jest ciężko przebiegającą chorobą człowieka.

Źródłem zakażenia są głównie zwierzęta chore. Zakażenie następuje głównie drogą oddechową, pokarmową, przez skórę i błony śluzowe.

Znaczną rolę w przenoszeniu wirusa przypisuje się owadom. Wirus może być też przenoszony mechanicznie przez gryzonie (myszy, szczury) oraz za pomocą narzędzi używanych do pielęgnacji zwierząt.

Wirus po dostaniu się do organizmu namnaża się i za pośrednictwem krwi usadawia się przede wszystkim w skórze i błonach śluzowych.

Początkowo występuje na nich zaczerwienienie, które wkrótce przekształca się w grudkę otoczoną rąbką przekrwienia. Następnie tworzy się pęcherzyk. Przezroczysta początkowo zawartość szybko mętnieje, pęcherzyki zamieniają się w ropną krostę. Krosta pęka i powstaje owrzodzenie pokrywające się strupem, a po ich odpadnięciu pozostają blizny.

Okres inkubacji wynosi od 2 do 12 dni.

W przebiegu łagodnym choroba rozpoczyna się nieznacznym podwyższeniem temperatury ciała, utratą apetytu, posmutnieniem. Po kilku dniach na wymieniu i strzykach powstają charakterystyczne zmiany ospowe. Podczas dojenia pęcherze mogą ulec rozerwaniu i wówczas łatwo dochodzi do zakażeń bakteryjnych, co opóźnia gojenie. U buhajów wysypka może wystąpić na worku mosznowym, u koni w okolicy pęcin, a także w miejscach uszkodzeń np. od uprzęży czy

siodła. Zmiany ospowe mogą też wystąpić na wewnętrznej powierzchni warg, policzków i dziąseł. Początkowo drobne ogniska osiągają w okresie ropienia wielkość ziarna grochu. W wyjątkowych przypadkach zmiany mogą wystąpić na błonie śluzowej nosa, spojówek i na zewnętrznych narządach rodnych.

W przebiegu ciężkim (owce, świnie, kozy) nasilają się objawy ogólne:

Tem. 41-42 °C, przekrwienie błon śluzowych, przyśpieszenie tętna i oddechów, wypływ surowiczo-śluzowy z nosa, zapalenie spojówek, światłowstręt, niekiedy kaszel. Poza tym ślinotok i charakterystyczny słodkawy, nieprzyjemny zapach z jamy ustnej. Mogą wystąpić poronienia. Choroba trwa ok. 3 tyg., a śmiertelność dochodzi do 60%.

Występują także nietypowe postaci ospy:

- Brodawkowata - procesy wytwórcze przeważają nad wysiękowymi
- Czarna - w skórze i błonach śluzowych występują wybroczyny a także czarne na wskutek zawartości krwi pęcherzyki
- Rozlana - wiele pęcherzyków zlewa się w jeden duży pęcherz ropny
- Zgorzelinowa - dołączają się drobnoustroje powodujące martwicę

Na sekcji oprócz charakterystycznych zmian na skórze i błonach śluzowych Jamy ustnej z reguły występuje zapalenie błony śluzowej dróg oddechowych oraz żołądka i jelit. Niekiedy na błonie śluzowej gardła, tchawicy i oskrzeli, rzadziej w żołądku widoczna są grudki ospowe lub owrzodzenia. W płucach mogą występować szaro przeświecające guzki przypominające zmiany nowotworowe, obejmujące znaczne połacie płuc.

W rozpoznaniu różnicowym bierzemy pod uwagę:

- *Pryszczyce* – w pryszczycy pęcherze są większe, jednokomorowe i nie powstają z grudek. Poza tym pęcherze występują w szparze międzyrączkowej.
- *Pęcherzykowe zapalenie jamy ustnej u koni* - jednak pojawienie się pęcherzyków nie jest poprzedzone wysypaniem się grudek, a pęcherzyki nie zmieniają się w ropne krosty.
- *Otręt* – ogranicza się tylko do błony śluzowej narządów rozrodczych.
- *Nosacizna* – nie wywołuje zmian w błonie śluzowej jamy ustnej
- *Nieszowica i Świerzb u owiec i kóz*
- *W przewlekłym pomorze świń i pasterellozie* występują drobne zagłębione owrzodzenia skóry.

Do badań laboratoryjnych należy pobrać od zwierząt żywych:

1.-Krew od zwierząt gorączkujących z dodatkiem środka zapobiegającego krzepliwości (np. sole heparyny)

Krew po pobraniu należy stopniowo schłodzić, ale nigdy zamrażać.

2.-Ściany i zawartość pęcherzy z dodatkiem płynu buforowego (PBS/glicerynę w stosunku 1:1 plus 1000 j.m./ ml penicyliny)
Transportować do Instytutu Weterynarii w temperaturze 0° do plus 4° C
2.-Wycinki łożyska szczególnie po poronieniu.

Testy serologiczne

- neutralizacji wirusa
- fluorescencji
- immunodiffuzji
- ELISA

Profilaktyka sanitarna

- higiena
- izolacja zwierząt chorych
- kwarantanna
- dezynfekcja

Profilaktyka medyczna

Można stosować szczepionki atenuowane